

Ledenbericht

4e jaargang, no. 3 - september 2019

Den Haag-Haaglanden
HUMANISTISCH
VERBOND

Van de redactie

Als humanist, en u zult dat misschien herkennen, krijg je nog wel eens de vraag: Wat is humanisme eigenlijk? En tja. Om daar in één zin antwoord op te geven is lastig. Want over welk humanisme hebben we het eigenlijk? Het humanisme van de vijftiende en de zestiende eeuw? Gebaseerd op kennis van , wetenschap, literatuur en cultuur van de klassieke oudheid? Het humanisme van omstreeks 1800 en begin 20e eeuw? Ook hier werden de oude Grieken als cultuurdragers gezien en stond vooral het *bildungsideal* als levensbeschouwelijk denken centraal: de mens diende zich via het antieke erfgoed zo te vormen dat hij zich maximaal kon ontplooien. Of het humanisme van Jaap van Praag en anderen? Dat zich in 1946 vooral baseerde op geestelijke weerbaarheid en 'een huis voor niet religieuzen'?

Inmiddels leven we in de 21^e eeuw. Het moderne humanisme gaat eveneens uit van een vormingsideaal, dat zelfontplooiing van de mens beoogt, maar is niet alleen meer een denkrichting maar vooral een levensovertuiging. Centraal daarin staan waarden als zelfbeschikking, gelijke behandeling, verdraagzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. Alle mensen horen elkaar als gelijken te zien en te behandelen. Niemand heeft het recht iemand anders de regie over zijn of haar leven af te pakken. Dit impliceert vrijheid en de bereidheid tot dialoog en compromis.

Naast de huidige slogan *Zelf denken, samen leven* wordt in de humanistische boodschap nu ook *Vrij denken, samen leven* gebruikt. *Zelf* slaat op de mens als autonoom en verantwoordelijk wezen. *Vrijheid* heb je nodig om autonoom te kunnen zijn. *Vrijheid* lijkt vanzelfsprekend, maar is een verworvenheid die ook weer onder druk kan komen te staan.

In (2019 en) 2020 herdenken we 75 jaar Vrijheid na beëindiging van de Tweede Wereldoorlog. In 2020 zal ook HV Den Haag-Haaglanden hier aandacht aan besteden. Het laatste kwartaal van 2019 richten we ons echter nog op andere onderwerpen. U vindt ze terug in dit Ledenbericht.

Week van de Dialoog

De *Week van de Dialoog* is een landelijk initiatief, dit jaar van zaterdag 2 november t/m zondag 10 november. Het thema is *Hoe geef jij de wereld door?* Doel is het bevorderen van de dialoog als gespreksvorm over tal van onderwerpen en het opdoen van gezamenlijk inspiratie.

HV Den Haag-Haaglanden heeft zich aangesloten bij de organisatie van de dialogen in die week. Speciale aandacht alvast voor de bijeenkomst op zaterdag 9 november in de Koninklijke Schouwburg:

Programma

15.00 - 15.30 uur inloop Koning Willem I foyer
15.30 - 17.45 uur start verschillende dialoogtafels
18.00 - 20.00 uur diner in Theaterbrasserie Wasserman
20.15 - 22.15 uur voorstelling 'The Children'
22.15 - 23.00 uur er wordt onder het genot van een drankje nagepraat in de Koning Willem I foyer

Toelichting

Dialogen

De dialogen volgen een vaste indeling en staan onder begeleiding van dialoogbegeleiders. Er zijn vier rondes: kennis maken, ervaringen uitwisselen, ideeën en wensen benoemen en mogelijkheden van toekomstige daden onderzoeken. Per tafel kunnen ongeveer 7 personen meedoen (inclusief de dialoogbegeleider). Voornog wordt uitgegaan van 3 dialoogtafels.

Gezamenlijk eten in de Schouwburg

Het gezamenlijk eten vindt plaats in Theaterbrasserie Wasserman in de Koninklijke Schouwburg. Indicatie kosten: hoofdgerecht € 16,00, volledig menu € 32,50;

deelnemers dienen zelf zorg te dragen voor een reservering.

Voorstelling 'The Children'

De afsluitende voorstelling door Het Nationale Theater heeft als doel alle dialoogbetrokkenen en -deelnemers te bedanken. Deze voorstelling geeft invulling aan hoe je de wereld zou kunnen doorgeven. Zie voor info de website van de Koninklijke Schouwburg.

Aanmelden voor de dialoogbijeenkomsten en het programma van 9 november wordt meegedeeld via de website en de digitale nieuwsbrief.

PHILO & SOOF

Door Joop Molenaar

Zeg, denker, waar neem jij de grootste groei waar?

Laat me denken, Soof. Bevolking? Kloof, arm, rijk?

Simpel toch? Ego's en lange tenen.

JOHM

John © 2019

Joop heeft met plezier aan de strip gewerkt en is benieuwd hoe deze door de lezer ervaren wordt. Joop is sinds twee jaar HV-lid: 'Vanaf den beginne voelde ik mij opgenomen in de kring, een warm bad. Dit heeft mij verleid tot een bijdrage in de vorm van het 'strookje' dialoog van twee denkers voor de gewaardeerde kwartaaluitgave Ledenbericht.'

Paideia Studiedag Muzikale omwenteling rond 1900

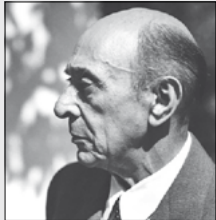
“Het mooiste wat we kunnen meemaken, is het raadselachtige. Daar komt alle ware kunst en wetenschap uit voort”, Albert Einstein

Met het Paideia-programma willen we de humanistische filosofie verbinden met interessante culturele thema's. Vorig jaar stond de kunst- en architectuurstroming Art Nouveau centraal. Dit jaar was muziek rond 1900 aan de beurt.

Op zaterdag 14 september organiseerden we in samenwerking met Jos de Wit een studiedag waarin de omwenteling in de muziek rond 1900 centraal stond. Belangrijke veranderingen waren Arnold Schönberg en Gustav Mahler.

Gustav Mahler

Arnold Schönberg

Net zoals de kunst en de architectuur rond 1900 een grote vernieuwing lieten zien, gebeurde dat ook in de muziek. In deze periode ontstond de atonale muziekrichting, waarin vooral de leden van de Tweede Weense School centraal stonden. De toelichtingen werden verzorgd door Jos de Wit (historicus, filosoof en HVO-docent), Wim Markus (musicoloog, fluitist en docent Amsterdams Conservatorium) en Emanuel Overbeeke (programmamaker en schrijver van boeken over klassieke muziek).

Nieuw denkrichtingen

Jos de Wit schetste het historisch kader van de periode rond 1900: de gevolgen van de Industriële Revolutie en de economische, sociale en politieke veranderingen. Nieuwe zingeving werd gevonden in alternatieve levensbeschouwingen. Deze stroming kwam rechtstreeks voort uit de Radicale Verlichting, waarbij Vrijmetselarij en het vroege humanisme met elkaar verbonden werden.

Tevens ontstonden nieuwe denkrichtingen zoals de theosofie, antroposofie, Rozenkruisers en spiritisme. Deze stromingen kwamen deels voort uit restanten van het Christendom en contacten met Oosterse religies als gevolg van kolonialisme en imperialisme, maar ook uit nieuwe wetenschappelijke ontdekkingen zoals de elektriciteit.

Daarnaast ontstonden zogenaamde pseudoreligies zoals het marxisme, socialisme, vitalisme, sociaal-darwinisme en racisme. Deze kwamen deels voort uit nieuwe en vaak vertekende wetenschappelijke ontdekkingen en inzichten, en werden vermengd met irrationele heilsverwachtingen.

Prinsjesdagviering

Elke derde dinsdag van september wordt in de Ridderzaal het nieuwe parlementaire jaar geopend. Daaraan voorafgaand organiseren verschillende religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen in de Grote Kerk de Prinsjesdagviering als moment van bezinning. Naast moslims, boeddhisten, joden, christenen, bahá'ís, soefi's, hindoes en sikhs zijn ook de humanisten vertegenwoordigd. Het thema dit jaar was *Zorg nu voor wie dan leeft!*

Het Humanistisch Verbond ondersteunt de Prinsjesdagviering en levert een bijdrage aan het programma, dit jaar uitgesproken door Emy Spekschoor (studente Universiteit voor Humanistiek). Zij memoreerde aan de oproep van 15.000 jongeren de Aarde serieus te nemen, en verwees naar de uitspraak van Marc Davidson, hoogleraar milieu filosofie vanuit humanistisch perspectief:

“Wat de mens tot mens maakt, is niet alleen dat hij een scheppend wezen is dat vanuit zichzelf waarde geeft, maar vooral dat hij voortbouwt en op de schouders staat van vorige generaties. Het voortzetten van die ontwikkeling, het streven naar een duurzame ontwikkeling, is daarom bij uitstek een humanistische waarde.”

Hanne Bikker, die HV Den Haag-Haaglanden vertegenwoordigt in de inhoudelijke werkgroep, ondersteunde de muzikale bij-

drage met zang en gitaar in het refrein van het lied: Ik geloof, ik geloof... van Boudewijn de Groot en Lennart Nijgh:

*Want je kunt niet zeker weten,
en alles gaat voorbij.
Maar, ik geloof (5x)
in jou en mij!*

Vóór aanvang van de Prinsjesdagviering nodigd HV Den Haag jaarlijks organisaties uit die zich verbonden voelen met het humanistisch gedachtegoed voor een gezamenlijk ontbijt.

In zijn welkomstwoord memoreerde HV-voorzitter Ludolf van Hasselt (tevens bestuurslid van de Prinsjesdagviering) aan het feit dat Prinsjesdag vooral ook een dag is waarop we de democratie in Nederland viëren.

Verder schetste hij in het kort de politieke thema's van dit moment: de koopkrachtplattjes, het milieu en de stikstofproblemen, het belang van duurzame investeringen en een waarschuwing dat vanuit het buitenland gevaar voor de wereldvrede loert. Ook noemde hij de verharding in Europa rond het tonen van mededogen voor vluchtelingen of voor mensen die niet kunnen meekomen in de wereld.

Citaat Ludolf van Hasselt:

“Het doet me denken dat het hoog tijd is dat we weer wat meer oog moeten hebben voor rede, ethiek en rechtvaardigheid. Kortom, dat wij humanisten weer luid aan de bel moeten trekken en van ons moeten laten horen, in het publieke debat, maar vooral ook in kleine kring, bij de mensen op straat, in de kroeg en op dat verjaardagsfeestje waar, zogenaamd leuk, intolerante praat wordt gebruikt.

“De tijd is rijp dat de basisprincipes van het Humanisme weer krachtig worden verdedigd. Het HV in Den Haag wil er alles aan doen om onze benadering uit te dragen en om een platform te zijn waar we met elkaar in gesprek kunnen gaan over de onderwerpen die er op dit moment toe doen.

Humanistische Café's

Donderdagen 24 oktober en 28 november
Vanaf 18.00 uur inloop met soep en broodjes
(gratis/andere consumpties voor eigen rekening)

Start bijeenkomst 19.00 uur
Grand café De Utopie, Waldeck Pyrmontkade 116
(halte lijn 3 Elandstraat)

Donderdag 24 oktober
Mantelzorg
Met zorg omzien naar elkaar

Tijdens de eerste bijeenkomst van het Humanistisch Café na de zomer willen we graag met elkaar in gesprek gaan over een thema dat velen van ons bezighoudt, namelijk de toenemende afhankelijkheid van mantelzorgers in de gezondheidszorg.

Een op de drie Nederlanders heeft daarmee te maken. Het kan gaan om (langdurige) zorg voor een familielid, vriend of buurman op vrijwillige basis. De betrokkene kan hierdoor langer thuis blijven wonen en is minder afhankelijk van professionele zorg.

Dit roept veel vragen en problemen op, zowel voor de patiënten, maar zeker ook voor de zorgverleners die er dikwijls alleen voor staan en niet vaak in de gelegenheid zijn om over hun moeilijkheden in een vertrouwde omgeving van gedachten te kunnen wisselen.

Omdat we mogelijk allemaal direct of indirect met deze problematiek te maken

hebben dan wel kunnen krijgen, biedt het HV Den Haag graag de mogelijkheid voor een open gesprek hierover. Om dat gesprek op gang te brengen hebben we een paar mensen gevraagd hun ervaringen bij de start van de bijeenkomst in te brengen.

Donderdag 28 november
Euthanasie
Dilemma's

Nederland is het eerste land ter wereld dat euthanasie bij wet geregeld heeft. Dat gebeurde in 2002 met de wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding. Hoewel de wet duidelijkheid verschaft werpt euthanasie in medische en ethische zin vragen op en is het onderwerp nog steeds actueel. Zelf beschikken over je levenseinde? Wat betekent dat? En voldoet de huidige euthanasiewet voor ouderen met een *voltooid leven*, of is er nieuwe wetgeving nodig?

Voor dit Humanistisch Café wordt een deskundige uitgenodigd, die haar/zijn visie op het onderwerp geeft, waarna discussie.

Agenda

Donderdag 24 oktober

Humanistisch Café - Thema Mantelzorg

Centraal staat het delen van eigen ervaringen. Tijdstip: Inloop 18.00 uur met de mogelijkheid van soep en brood; start programma 19.00 uur. Locatie: Grand Café Utopie, Waldeck Pyrmontkade 116, Entrance Elandstraat (bereikbaar met tram 3 / halte Elandstraat)

Zaterdag 9 november

Week van de Dialoog

HV Den Haag-Haaglanden participeert in de organisatie van de dialoogbijeenkomsten, o.a. Dialoogbijeenkomsten en voorstelling 'The Children' op 9 november. Aanvang 15.30 uur. Locatie: Koninklijke Schouwburg, Koning Willem 1 foyer, Korte Voorhout 3.

Donderdag 28 november

Humanistisch Café - Thema Euthanasie

Als onderdeel van medische dilemma's. Voor dit Humanistisch Café wordt een deskundige uitgenodigd, die haar/zijn visie op het onderwerp geeft, waarna discussie. Tijdstip: Inloop 18.00 uur met de mogelijkheid van soep en brood; start programma 19.00 uur. Locatie: Grand Café Utopie, Waldeck Pyrmontkade 116, Ingang Elandstraat (bereikbaar met tram 3 / halte Elandstraat)

Maandag 2 december

Socrateslezing, verzorgd door Özcan Akyol en Anna van den Breemer. Locatie: Koninklijke Schouwburg, aanvang 19.30 uur. Kaarten via de landelijke HV-website.

Zaterdag 21 december

Midwinterviering

Het programma is in ontwikkeling, maar zet deze dag alvast in uw agenda.

Dirk De Wachter: De kunst van het ongelukkig zijn

Geïnspireerde blik op geluk en zingeving

Streven naar het geluk als levensdoel is een vergissing. Streven naar zin en betekenis, daarentegen, is waar het leven om draait

In 'De kunst van het ongelukkig zijn' gaat Dirk

De Wachter (1960) in op grote vraagstukken in onze maatschappij die ons leven bepalen, sturen of veranderen, maar die ons vooral in contact brengen met de ander of met onszelf. Vanuit een constante verwondering leert het ons om na te denken over wat gelukkig zijn echt kan betekenen.

De Wachter waarschuwt voor de oppervlak-

kigheid van de huidige beeldcultuur. 'We moeten opletten dat we de taal niet zouden verwaarlozen en alleen nog beeld zouden zijn. Verdriet heeft woorden nodig, heeft vertelling nodig, heeft erkenning nodig, in een wezenlijke ontmoeting waarin geluisterd kan worden, niet alleen door een smiley die huult of lacht. De mooiste liefdevolheid tussen mensen toont zich in lastige dagen'.

Dirk De Wachter is psychiater-psychotherapeut en schrijver.

Socrateslezing Den Haag

Maandag 2 dec 2019

Koninklijke Schouwburg Den Haag

Met Özcan Akyol en
Anna van den Breemer

Özcan Akyol is columnist en schrijver. Anna van den Breemer is journalist en schrijft voor de Volkskrant over opvoeden. In de Socrateslezing op 2 december buigt het stel – en ouders van hun twee kinderen – zich over de lastige vraag: hoe kunnen kinderen zich ontwikkelen tot kritische burgers van een gezonde democratie? En welke rol mogen en willen we hierin verwachten van ouders, maar ook het onderwijs en de overheid.

Zie voor verdere informatie en kaartverkoop: <https://www.humanistischverbond.nl/laat-je-in-inspireren/onze-evenementen/socrateslezing/>

Özcan Akyol (1984), schrijver en columnist. Hij volgde de mavo en studeerde later Journalistiek en Nederlands. Naast zijn literaire werk is hij vaste columnist voor verschillende bladen. Eind oktober 2012 verscheen zijn debuut 'Eus'. Eus werd direct een succes; in een week tijd verkocht de uitgever meer dan 10.000 exemplaren, nam Eyeworks de filmrechten over en de auteur mocht bij diverse televisieprogramma's aanschuiven voor zijn visie op de actualiteit. Zijn tweede roman 'Turis' verscheen begin 2016 en werd net als zijn debuutroman meteen een bestseller.

Özcan Akyol is atheïst, net als zijn vader, terwijl zijn moeder moslim is. Akyol is kritisch over de islam en Turks nationalisme, hetgeen hem soms 'niet in dank afgenomen wordt'. Hij woont met zijn vrouw en kinderen in Deventer.

Anna van den Breemer (1984) is een Nederlands journaliste. Sinds 2018 is ze columnist van VIVA Mama. Ook is ze werkzaam als journalist bij de Volkskrant, waar ze voor de rubriek Opvoeden schrijft. In 2018 schreef ze het boek Ivanka over Ivanka Trump. Van den Breemer is getrouwd met schrijver en columnist Özcan Akyol. Samen hebben ze twee kinderen.

Met elkaar denken, delen, doen

Zes mensen zetten dit voorjaar - daartoe uitgenodigd in de Algemene Ledenvergadering van januari jl. - energie op de werkgroep 'Afdeling in beweging'. Als leden van de werkgroep troffen we elkaar bij toeval in onze zoektocht naar aandacht voor 'alledaags humanisme' in deze tijd: Hoe delen en bespreken we vanuit onze humanistische waarden de vragen en keuzes die zich in ons dagelijks leven in een complexe tijd voordoen?

We vonden al snel herkenning en inspiratie in de werkgroep en in afstemming met het bestuur volgde een bredere ledenbijeenkomst op 6 juni jl. Met de ongeveer 15 andere leden van de afdeling ontstond een enthousiaste gedachtewisseling in twee tafelgesprekken in het Elisabeth Vredehuis. Die gedachtewisseling maakt dat het bestuur naast de bekende activiteiten als cursussen, wandelingen, Paideia enz, graag ruimte wil bieden aan gespreksbijeenkomsten rondom 'alledaagse' (levens)vragen. De eerstvolgende bijeenkomst van het Humanistisch Café die het bestuur organiseert is op 24 oktober a.s. (in Grand Café Utopie) kent zo'n nabij thema: mantelzorg. Als het goed is heeft u de uitnodiging daarvoor inmiddels ontvangen. Wij zijn blij met dit initiatief: hopelijk komt een verscheidenheid aan ervaringen en ideeën rond mantelzorg aan bod.

En wat ons betreft blijven we met elkaar kijken - afdeling in beweging immers - wat mogelijke vervolgvragen kunnen zijn, zowel in inhoud als in vorm.

Marjo Hess, Hanne Bikker, Helen Land,
Wim Monasso, Marco Oostdijk, Hella Prins

Voor vragen of reacties bent u welkom op mhess@xs4all.nl

Colofon

Bestuur

Ludolf van Hasselt (voorzitter)
Inge Camfferman (secretaris)
Kees Overmeer (penningmeester)
Marjan Duijm (lid)
Heleen Jonker (lid)
Jan Kammeyer (lid)
Luc Meuwese (lid)

Secretariaat

Judith Mos

Adres: Traviatastraat 25
2555 VG Den Haag

Telefoon: 06 - 573 70 445

E-mail: info@humanistischverbonddenhaag.nl

Website: www.humanistischverbonddenhaag.nl

Rutger Bregman: De meeste mensen deugen

Rutger Bregman (1988; schrijver, geschiedkundige en opiniemaker) verweeft in dit boek de jongste inzichten uit de psychologie, economie, biologie en archeologie. Hij neemt ons mee op een reis door de geschiedenis en geeft nieuwe antwoorden op oude vragen. Waarom veroverde juist onze soort de aarde? Hoe verklaren we onze grootste misdaden? En zijn we diep vanbinnen geneigd tot het kwade of het goede?

Over de Holocaust in Volkskrant Magazine, 21 augustus 2019: 'Mijn verklaring is dat het kwade zich kan vermommen als het goede, en dat het daarbij emoties zoals empathie gebruikt. Als je inzoomt op het historische proces, is het niet zo dat iemand opeens verandert van een brave burger in een kampbeul. Het gebeurt gestaag, er vindt normalisering plaats, grenzen verschuiven. Mensen kunnen er stukje bij beetje van overtuigd raken dat het kwade goed is. Groepen kunnen geïsoleerd raken, gedehumaniseerd. Het is schokkend om te zien dat processen die je op kleine schaal ziet, in het hier en nu, op zo'n grote schaal doorgevoerd konden worden dat we eindigden in Auschwitz.'

Redactie Ledenbericht

Inge Camfferman

Het Humanistisch Verbond, afdeling Den Haag-Haaglanden is een afdeling van het landelijk Humanistisch Verbond en werkt vanuit de statuten en het huishoudelijk reglement van het Humanistisch Verbond.

Vormgeving en druk

Pasmans Drukkerij, Den Haag

Oplage: 750 exemplaren

Het Ledenbericht verschijnt 4x per jaar